

מלאכת מחשבת

דיון לעומק בנושאים עיוניים ~ רעיונות והערות ~ בפרשת השבוע

פרשת השבוע "בלק" (ובו ה' עניינים בביאור הפרשה ושני פרקי "נחשבה")

"קדיש על החי" [סיפור היסטורי מרתק בעיבוד חדשני]

פרק י'- "עומק הניסיון".

קם נביא בישראל כמשה" ודרשו על זה חז"ל בישראל לא קם אבל באומות העולם קם, ואיזה בלעם בן בעור". הרי לנו שנבואת בלעם איננה כשאר הנביאים אלא מעבר להם ואדרבה משווים את נבואתו לנבואת משה רבינו ע"ה.

ברם מאידך במדרש עצמו מובאים חילוקים גדולים שהיו בין נבואת משה לנבואת בלעם, דזה לשון המדרש [ילקוט שמעוני סוף פרשת וזאת הברכה] ולא קם נביא עוד בישראל כמשה, בישראל לא קם אבל באומות העולם קם, ואיזה זה הוא בלעם בן בעור, אלא שהפרש יש בין נבואתו של משה לנבואתו של בלעם בן בעור, משה לא היה יודע מי מדבר עמו, ובלעם היה יודע מי מדבר אליו, שנאמר נאום שומע אמרי קל, משה לא היה יודע מתי מדבר עמו עד שנדבר עמו, ובלעם היה יודע אימתי נדבר עמו ויודע דעת עליו, משה לא מדבר עמו אלא כשהוא עומד שנאמר ואתה פה עמוד עמדי, ובלעם היה מדבר עמו כשהיה נופל".

והנה יש במדרש הזה דברים שסותרים מניה וביה, דמחד גיסא משמע שנבואת בלעם הייתה אף במדרגה גבוהה יותר משל משה, ומאידך גיסא נאמר שמשה רבינו מדבר עם הקב"ה כשהוא עומד, דהיינו שיש בו כוח להכיל את נבואת ה' ואילו בלעם לא היה יכול לעמוד לפני ה' אלא היה מזדעזע ונופל. הרי זו מדרגה פחותה בהרבה משל משה רבינו.

ובאמת יש לתמוה למה צריך הקב"ה לתת לבלעם כוח נבואה עצום שישווה לנבואת משה שהיה אבי כל הנביאים ודרגתו מעל כולם, שהרי עליו נאמר פה אל פה אדבר בו במראה ולא בחידות, משא"כ בשאר הנביאים, מפני מה הוצרך הקב"ה לאדם שפל ונבזה שפרץ גדרו של עולם כאלו דרגות גבוהות של נבואה?

ברם תמיהה אחת מיישב חברתה, דבוודאי אין הקב"ה מעניק דרגת נבואה לבלעם שהיה טמא ולא עבד לקדש את אבריו כפי שמשה רבינו עבד, ולפיכך אין לו כל שייכות אל הנבואה מצד עצמו, אלא שהקב"ה רצה למנוע פתחון פה מצד אומות העולם שטוענים כי הקב"ה כביכול לא עשה למען תקנתם כפי שעשה עם בני ישראל, לפיכך הוצרך לשלוח להם אדם שהיה חכם גדול ובר השגות שהיה מצד תכונות

(א) מה הייתה סברת קוסמי מדין שרצו שבלעם ינבא להם לאתר?

איתא בפרשה (פ' כ"ב פס' ז') "וילכו זקני מואב וזקני מדין וקסמים בידם ויבואו אל בלעם וידברו אליו דברי בלק".

ובפרש"י: וקסמים בידם, כל מיני קסמים, שלא יאמר אין כלי תשמישי בידו. דבר אחר קסם זה נטלו בידם זקני מדין, אמרו אם יבוא עמנו בפעם הזאת יש בו ממש, ואם ידחנו אין בו תועלת. לפיכך כשאמר להם לינו פה הלילה, אמרו אין בו תקוה, הניחוהו והלכו להם, שנאמר וישבו שרי מואב עם בלעם, אבל זקני מדין הלכו להם".

והדברים צריכים ביאור רחב, וכי למה סברו זקני מדין שיתנבא להם בו במקום והלא אף אם הוא נביא צריך הוא קודם לכן לגילוי שכינה ואין השכינה רגילה לבוא אצלו רק בלילה, כפי שכותב רש"י בפסוק הבא (ח) "לינו פה הלילה, אין רוח הקודש שורה עליו אלא בלילה, וכן לכל נביאי אומות העולם, וכן לבן בחלום הלילה, שנאמר ויבוא אלוקים אל לבן בחלום הלילה, כאדם ההולך אל פילגשו בהיחבא". הרי שאין מציאות אחרת אצל נביא אומות העולם שיוכל לקבל נבואה ביום, למה אם כן נכזבו ממנו כשאמר להם "לינו פה הלילה"? וכבר עמד בזה ב"פרפרת משה" שליט"א.

אמנם אפשר היה לפרש, שלא מעצם זה שאמר להם "לינו פה הלילה" נרתעו אלא מהמשך דבריו "והשיבותי אתכם כאשר ידבר ה' אלי" דהם דימו שיש לו כביכול שליטה בעניין והוא יכול להרצות לפני הבורא יתברך כרצות הבן את אביו, בזה יש בו תקוה דאולי ירצה להקב"ה לקלל את ישראל, אבל בדבריו גילה שלמעשה הוא נתון לחלוטין ברשותו של הקב"ה ומה שיאמר לו הקב"ה את זה יעשה, כביכול אינו רק צינור לקבל השפעות ולית ליה מדיליה כלום, על כן סבורים היו שאין בו כל תקוה כי ודאי הקב"ה לא ירצה לקלל את ישראל ודו"ק היטב.

ברם מכל מקום יש מקום תמיהה, דהנה ברש"י מוכח שלא היה כוח הנבואה של בלעם מעבר לכל יתר נביאי אומות העולם כלבן ואבימלך וכו', ולכאורה הדברים סותרים את דברי המדרש [בפרשת וזאת הברכה] "ולא

**ב) הערות בעניין שניתנו לבלעם כוחות עצומים
כל כך זה שצריכים היו לברוא את פי האתון
בשבילו.**

איתא בפרשה (פ' כ"ב פס' כ"ח) "ויפתח ה' את פי האתון ותאמר לבלעם מה עשיתי לך כי הכיתני זה שלוש רגלים. והנה איתא במס' אבות (פ' ה' משנה ו') דפי האתון נברא בערב שבת בין השמשות. והדברים צריכים ביאור רחב מפני מה עשה הקב"ה בריאה כה פלאית ועוד בערב שבת בין השמשות, וכי חסרות דרכים למקום לעצור את בלעם מלקלל את עם ישראל.

עוד יש לתמוה, וכבר עמד בזה ראש הישיבה רשכבה"ג מרן הגרא"ל זצוק"ל זי"ע ב"אילת השחר" דהנה גם עוג מלך הבשן ביקש להשמיד את עם ישראל עד שעקר הר שרוחבו היה כארבעה פרסאות כגודל כל מחנה ישראל וביקש להשליך את ההר הזה על כל עם ישראל ועשה הקב"ה נס שנמלים חוררו את ההר וההר שקע עד צווארו וכשביקש לשלוף את ההר ממנו השתרבו שיניו עד שמנעו את חילוץ ההר ממנו ואז קפץ משה רבינו שהיה גובהו י" אמות. ונטל קרדום של י" אמות וקפץ בגובה של י" אמות עד שהגיע לקרסולו וכך הרגו (כדאיתא בגמ' בברכות דף נ"ד ע"ב) והנה כאן הנס שנעשה אף שאין ספק שהיה גדול מאד מכל מקום לא חרג לחלוטין מגדרי הטבע, ואילו אצל בלעם צריכים היו לעשות נס שלא היה כדוגמתו בעולם, עד שצריכים היו לברוא זאת ביום השישי בין השמשות, הוי אומר שהקב"ה צריך היה לחוקק חוק מיוחד בטבע כדי שיוכל לחול (דומיא דקריעת ים סוף ופתיחת פי האדמה).

ונראה מתוך דברי מרן בעל "האילת השחר" זי"ע, דיש חילוק בין באים חלילה וחס להשמיד את עם ישראל בכוח גשמי לבין אם באים להשמיד אותו בכוח רוחני, והטעם הוא פשוט ביותר, כי למשהו שהוא גשמי יש מגבלות, עד כמה שיהיה הכוח אדיר ומיוחד (כפי שהיה אצל עוג מלך הבשן שעשה דבר שלא נשמע כדוגמתו בעולם לעקור הר בגודל כל מחנה ישראל שזהו שטח עצום ביותר ולעקור הר כזה ולשאתו זמן ממושך עד שיגיע לעם ישראל, אין ספק בכך שמדובר בדבר על אנושי, מכל מקום זה עדיין בגדרי הטבע, כי גם בגדרי הטבע יש כוחות עצומים ביותר אך להם ישנה מגבלה, דהנה שיניו מנעו ממנו לחלץ את ההר ממנו ואף זה פלא עצום ביותר, שהרי אם היה יכול לעקור הר כזה שמחובר למקומו מששת ימי בראשית מה ימנע ממנו לעקור את ההר יחד עם שיניו?! עכ"ז? כאן התגלתה מגבלה פיזית, הוא יכול לעקור הר שלם אבל לא את שיניו, והיה נס נוסף שגם הוא חסר מובן שנמלים יכולים לחורר הר כזה גדול עד שירד מראשו לצווארו, אין ספק כי היה בזה נס עצום ביותר אבל זהו בכוח הטבע, שכן כוח הנמלים לכרסם כל דבר, אלא שהקב"ה הגביר את כוחם מעל ומעבר, מכל מקום הכל נחשב בתוך חוקי הטבע ואין

השגותיו שייך להיות מעין נביא, אבל מצד עצמו לא היה לו בית קיבול ראוי לקבל נבואה, דלזה נצרכים הרבה תנאים כפי שמתבארים בדברי הרמב"ם (ריש פ"ז מהל' יסודי התורה) ובכל זה לא היה שייך לבלעם, ואילו משה רבינו היה כולו קודש קודשים ולפיכך פרש מן האשה כדי שיהיה ראוי לעמוד בפני הקב"ה כדי לקבל את הנבואה בתמידות.

משא"כ גבי מרים ואהרן שלא הייתה מזומנת להם הנבואה בכל עת לא היו צריכים לעשות כזה מעשה פרישות, לפיכך לא נצטוו על זה. לפיכך משה רבינו לא ידע מי מדבר עמו כלומר יכולה הייתה הנבואה להגיע אליו גם דרך מלאך בעת שהדבר נצרך, כגון בשעה שהקב"ה רצה שהמלאך יוביל את עם ישראל אל ארץ ישראל, וכפי שהקב"ה יכול היה להתגלות אליו בכל רגע כך היה מלאך ה' יכול להתגלות אליו בכל רגע, לפיכך משה רבינו לא ידע מי מדבר אליו עד לרגע שהגיע שעת הנבואה (אבל ודאי ידע בשעת ההתגלות אם זו הגבורה עצמה או שזה מלאך שנשלח אליו) וכן לא היה לו זמן קבוע דבכל זמן הקב"ה או מלאך יכול להתגלות בפניו.

אבל בלעם לא היה יכול לקבל נבואה בכל שעה רק אם היה מכין את עצמו ברגע מסוים אל הנבואה כיון שהיה רשע וטמא ולכן לא יכולה הייתה הנבואה לחול עליו ביום רק בלילה, כיון ששינה לרשעים הנאה להם והנאה לכל העולם, כפי שאומרת הגמ' בסנהדרין (דף ע"א ע"ב) ולפיכך ביום שתמיד היה חוטא לא הייתה שייכת אצלו התגלות נבואה רק בלילה, משא"כ אצל משה רבינו לא היו מגבלות של זמן ולפיכך לא ידע מתי יתנבא אליו הקב"ה כי יכול הוא להתנבא אליו בכל עת. נמצא לפי"ז שבכל העניינים לא שוו והיה בלעם רחוק ממשה עד למאד, רק בפרט אחד שאצלו גם הייתה ראייה בהירה לחלוטין ולא במשל ובחידות, והעניין כפי שכבר נתבאר באחרונים ז"ל לא היה זה מצד מעלתו, אלא אדרבה כדי שלא יכניס בזה פירוש לפי תכוונתיו הטמאות ויקלקל את כל מראה הנבואה, לפיכך הוצרך לקבל בדרגה כזו שאין בה כל פירושים אלא כמראה חלקה בה רואים הכול במדויק ואין יכולים להכניס בזה פרשנות.

והנה זקני מדין סבורים היו שכוחו של בלעם שווה למשה רבינו, משום שגדל במדין ובלעם הכיר בו וחשבו שכוחו משתווה אליו בכל, וכיון שמשה רבינו יכול לקבל נבואה בכל עת, לפיכך סבורים היו שרק אחד שהוא בדרגה שמשתווה למשה רבינו בכל יוכל להילחם בו, ולפיכך באו זקני מואב להתייעץ עם זקני מדין כיון שידעו שרק זקני מדין בקיאים בכוחו של משה רבינו, וכיון שכן צריכים היו לדעת האם גם בלעם שווה כוח הוא למשה רבינו, לפיכך סברו שחייב בלעם להיות בכוח שהקב"ה יתגלה אליו בכל רגע, ואם הוא נדחה רק ללילה הוי אומר שאין לו בית קיבול כשל משה שיכול לקבל את הנבואה בכל שעה א"כ באמת שאין בו כל תקוה לפיכך עזבוהו תיכף.

לחלוטין. ואין להקשות שעדיין יאמרו הגויים דכיון שבלעם הוא אדם רע ובעל מעללים אי"כ אין הוא הנביא המתאים להם ותביעתם תהיה שיעמיד להם נביא שהוא בעל מידות טהורות כמשה רבינו ואז הם יחזרו בתשובה. דעל זה יש עליהם טענה, הנה יש כבר נביא שהוא משה רבינו, אם רצונכם יכולים אתם לקבל ממנו. ולהעמיד ממכם אדם כמשה רבינו אין מציאות בעולם, כיון שמצד השאיפות והנטיות שלהם אי אפשר להעמיד להם אדם יותר טוב מבלעם.

ובאמת יש לתמוה, איך אדם עם כאלו כוחות שמעיד על עצמו שיודע דעת עליון מגיע לדרגת הפחות שבפחותים. ונראה דכשאדם מקבל כוחות נפש עצומים במתנה בלי לעבוד על עצמו, אין כל ההשגות הגבוהות ביותר יכולות לשנות את טבעו, דכל זה שייך רק אם האדם עובד על עצמו יומם ולילה ומכניע ומעיד את מידותיו, אבל כשמידותיו הם: עין רעה רוח גבוהה ונפש רחבה (אבות פרק ה' משנה י"ט) גם אם יראה וישיג אלוקות הוא יעשה מכך מנוף לעוד תאוות ודו"ק היטב.

ג) ביקש את רשות בי"ד ולא שאל את ההלכה, האם נותנים לו רשות לכך?

[על מה נאמר הלכה היא ואין מורין כן, האם עצם נתינת הרשות או רק אם זו הוראה בפועל].

איתא בפרשה (פרי' כ"ה פס' ז' ח') "וירא פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן ויקם מתוך העדה ויקח רמח בידו ויבוא אחר איש ישראל אל הקבה וידקור את שניהם את איש ישראל ואת האשה אל קבתה ותעצר המגיפה מעל בני ישראל".

ובפרש"י: ראה מעשה ונזכר הלכה, אמר לו למשה, מקובלני ממך, הבעל ארמית קנאין פוגעין בו. אמר לו, קריינא דאגרתא איהו להיווי פרונקא".

מפשטות לשון רש"י משמע שבא לבקש את רשות משה רבינו לקנא את ההלכה ומשה רבינו הורה לו שיכול לעשות כן. ולכאורה יש לתמוה בזה, הלא נאמרה בזה הלכה מפורשת "הלכה ואין מורין כן". כלומר, כל כוח הקנאות הוא, כשאדם מקנא לה' משום שהקנאות בוערת בעצמותיו כאש, אבל אם בא לשאול על העניין, עדות היא שחסרה לו קנאת ה' וכנראה שמניעים אחרים מניעים אותו, לפיכך אסור להורות לו על כך, אי"כ מאיזו הלכה התיר משה רבינו לפנחס לעשות מעשה קנאות? (וכבר נאמר בזה מאמר החכם: כחוט השערה מבדיל בין קנאה ה' טהורה לרציחה גמורה בתכלית, וידע המשכיל).

והנה כתב ברמב"ם (פרי' י"ב מהלי' איסו"ב הלכה ה') וז"ל "ואם בא הקנאי ליטול רשות מבי"ד להורגו אין מורין לו, ואע"פ שהוא בשעת מעשה". משמע שאפילו אם לא בא לשאול איך ההלכה מורה אלא בא ליטול את רשות והסכמת בי"ד אין מורים לו כן, אי"כ איך היה מותר למשה רבינו לומר לו "קריינא דאגרתא איהו להיווי פרונקא"?

כאן צורך לבריאח מחודשת בערב שבת בין השמשות, כי לשבור כוח פיזי ויהיה הכוח הפיזי הגדול ביותר יש אפשרות לעוד כוח פיזי גדול יותר, ברם אין זה חורג מגדרי חוקי הטבע.

ברם בלעם הלך עם כוח רוחני להשמיד את עם ישראל, וברוחניות אין כל מגבלות, לפיכך אי אפשר לעצור אדם שבא עם כוח רוחני לחלוטין עם דבר פיזי, מה שניתן לעצור אותו זה רק עם כוח שמעל הטבע, והקב"ה ברוב רחמיו יצר את פי האתון שתוכיחו. ואם היה בלעם מתבונן, יכול היה ללמוד מכאן דבר נפלא ביותר, שהאתון פותחת את פיה ומוכיחה אותו והיה עליו להבין כי אין דעת המקום נוחה מהמעשה שנקט, ואם היה משכיל על דבר אמת לא היה מתווכח עם האתון אלא היה שב לאחוריו, ברם בלעם הרשע עם כוחותיו העצומים כשהוענק לו כוח לדעת דעת עליון אינו מבין פשוטם של דברים אלא ממשיך את דרכו הרעה, עד שהקב"ה היה צריך למנוע את עצמו מלכעוס בכל אותם ימים, כי אלמלי כן היה ח"ו בכוחו של בלעם להכרית את עם ישראל, ה' ירחם.

אך עדיין יש להבין, למה הקב"ה העניק לבלעם כאלו כוחות עצומים עד שהגיע למצב בו יכול הוא לדעת לכוון את השניה בה ה' זועם, עד שיחול היה לכלות את כל עם ישראל? והנה רש"י (פסו' ה' בד"ה ארץ בני עמו) כתב וז"ל "ואם תאמר מפני השרה הקדוש ב"ה שכינתו על גוי רשע? כדי שלא יהיה פתחון פה לאומות לומר אילו היו לנו נביאים חזרנו למוטב, העמיד להם נביאים והם פרצו גדר העולם שבתחילה היו גדורים בעריות וזה נתן להם עצה להפקיר עצמן לזנות". וצ"ע דנמצא לפי"ז דהכוחות המיוחדים שהוענקו לו עד כדי להשוותו למשה רבינו כל זה נועד בשביל למנוע פתחון פה לאומות העולם, וצריך להבין למה צריכים להעניק להם אדם בסדר גודל של כוחות כמשה רבינו ולא די שיעמיד להם נביא ככל נביאי עם ישראל, שהרי עמדו לבני ישראל הרבה נביאים מלבד משה רבינו שהשיבו את עם ישראל למוטב במשך מאות שנים, הרי שלעם ישראל די נביא גם שלא בכוחות של משה רבינו, והנה אומות העולם לכאורה גם אם היו מעמידים להם נביא כיתר הנביאים גם אז היה מענה לאומות, למה צריכים הם דווקא נביא בסדר גודל של משה רבינו?

ונראה אולי לומר, דאם היה ניתן להם נביא שלא היה בעל כוחות מיוחדים כשל משה רבינו הייתה לאומות העולם עדיין טענה, דאמנם ישראל יכולים להסתפק בנביא שהוא בדרגה פחותה ממשה רבינו, כיון שאין הם נוטים לצד הרע כל כך, אבל הגויים הם נוטים מאד לצד הרע, לפיכך לא יועיל אם יעמידו להם נביא בדרגה פחותה ממשה. אבל אם היה להם נביא כמשה רבינו ודאי היו חוזרים בתשובה, על כן כדי להוציא מלבם הביא להם הקב"ה נביא שהיו לו כוחות נפש עצומים כמשה רבינו שעתה ודאי יכולים הם בזכותו לשוב בתשובה, אבל אדרבה הוא קלקל אותם

מההלכה למשה (מסיני) שמשה רבינו חידש בזה מהלך של "הוראת שעה" וכמו שפוסק הרמב"ם (פ"ר כ"ד מהלכ' סנהדרין הל' ד') "יש על ביי"ד לעשות סייג לתורה, וכיון שרואים ביי"ד שפרצו העם בדבר, יש להן לגדור ולחזק הדבר כפי מה שיראה להם, הכל הוראת שעה, לא שיקבע הלכה לדורות. ומעשה שאחד רכב על סוס בשבת בימי יוונים, והביאוהו לביי"ד וסקלוהו. ומעשה ותלה שמעון בן שטח, שמונים נשים ביום אחד באשקלון, ולא היו שם כל דרכי הדרישה וחקירה וההתראה ולא בעדות ברורה, אלא הוראת שעה כפי מה שראה". ומה שמשה רבינו הורה לפנחס, בגדר הוראת שעה היה.

ונראה לכאורה דזוהי כוונת התרגום יהונתן וז"ל "ויקם מתוך העדה וקם מגו סנהדרי דיליה" יעוי"ש, וכן משמעות לשון הרש"י (שם) בד"ה "מתוך העדה" וז"ל "סנהדרין שהיו יושבים ודנין כדכתיב קח את כל ראשי, ואמרינן בפר' רביעי (דף ל"ה ע"א) חלק להם בתי דינים לדונם דיני נפשות על עון פעור" דהיינו פנחס בא לשאול את הסכמת הסנהדרין אם יוכל לעשות את המעשה והורו לו את ההלכה מדין הוראת שעה שלזה נזקקים לבית דין.

ברם הרמב"ם ודאי לא יוכל לפרש כן, שהרי כתב בהלכה זו "כל הבעל כותית, בין דרך חתנות ובין בדרך זנות, אם בעלה בפרהסיא והוא שיבעול לעיני עשרה אנשים מישראל או יתר, אם פגעו בו קנאין והרגוהו הרי אלו משובחין וזריזין, ודבר זה הלכה למשה מסיני הוא. ראייה לדבר זה מעשה פנחס וזמרי". הרי שהביא את מעשה פנחס כראיה על כל העניין, על כרחך צ"ל שכל ההלכה הזו נתחדשה מפרשה זו ולא מדין הוראת שעה, וצ"ב איך יפרש הרמב"ם את לשון הגמרא בסנהדרין "קריינא דאגרתא איהו ליהוי פרונקא? ואם נפרשו כדברי הר"ן בתירוץ הראשון, יקשה מדיוק לשונו "ואם בא הקנאי ליטול רשות מביי"ד להורגו, אין מורין לו, ואע"פ שהוא בשעת מעשה". דאף נטילת רשות ביי"ד אינה נכונה, אלא על הקנאי לאחוז שהוא ראוי לדבר ואם יש לו ספק בדבר עליו לפרוש.

ונראה דלשיטת הרמב"ם צ"ל שפנחס עצמו היה בשעת המעמד ולא בא לבית דין אלא קם מתוך העדה, כלומר מתוך מושב ביי"ד, כפי שפירש רש"י. ובשעה שקם לא בא ליטול רשות אלא בא להודיע למשה רבינו כי הוא הולך לקנאות למען כבוד השי"ת וכך יבאר את מאמר הגמ' "ראה מעשה ונזכר הלכה" שהמעשה עצמו הזכיר לו את ההלכה, ובאמת משה רבינו עצמו היה לו לזכור את ההלכה הזו ולעשות מעשה, אלא שרצון השי"ת היה שבשעת מעשה תתעלם ממנו אותה הלכה כדי שיבוא פנחס ויטול את שכרו. ופנחס ראה את המעשה ונזכר במקום, ומשה רבינו השיב לו לא כנתינת רשות, אלא כך אמר לו, זה גופא שממך לא נתעלמה ההלכה וממני נתעלמה

ובאמת בחידושי הר"ן (על סנהדרין דף פ"ב ע"ב) עמד בקושיא הנ"ל וז"ל: "יש שואלין, היאך אמר משה כך לפנחס שילך ויהרוג, והא אמרינן שאם בא להימלך אין מורין לו? והתשובה, שמשה לא הורה לו ופנחס לא נמלך בו, אלא שהוא הזכיר שמועתו בפני משה והוא השיב לו. אם לעשות בו דין, לא אמרת כלום. ואם לקנא בו, עד שאתה אומר לאחרים, אמור לעצמך, שאין לך ראוי ממך. אי נמי, שמשה רבינו לא ראה באותה שעה להניח הדבר ברשות המקנאין, אלא ראה לרמוז לו רמז על הדבר, להוראת שעה, בשביל שתיעצר המגיפה" עכ"ל.

והנה בתירוץ הראשון של הר"ן נראה, שיש חילוק בין אם בא לשאול את ביי"ד את פרטי ההלכה, שבזה אין לביי"ד להורות לו את ההלכה, אפילו אם מדובר בקנאי אמת, כי כך היא מסגרת ההלכה, שאסור לבית דין לומר את צורת ההלכה. וכיון שהם צריכים ללמד אותו את פרטי ההלכה, כבר אין זה במסגרת ההלכה למשה מסיני, לפיכך אסור הדבר, כיון שאין חיוב מיתת ביי"ד על העבירה הזו.

אבל אם הוא בא רק לבקש את הרשאת ביי"ד, כלומר יודע הוא את ההלכה, רק שבא לבקש את רשותם, בזה אין סתירה למהות ההלכה. וזה מה שמשה רבינו ביקש לברר, אם שאלתך היא אם לעשות בזמרי דין, כלומר ספק לך בעצם הדין, אם יש חיוב מיתה על מעשה כזה, נמצא שאתה צריך להוראת הדין ממני, לא אמרת כלום, כי אסור לי להורות לך את עצם הדין. אבל אם שאלתך היא האם יש לך את הרשות לקנאות, כלומר אולי יש שראויים יותר ממך להיות קנאים? על זה יכול אני להורות לך שאין ראוי ממך למעשה הקנאות, כי אתה עושה את המעשה מתוך יראת ה' צרופה ורק למען כבודו יתברך, לפיכך אין ראוי למעשה יותר ממך.

ברם צ"ב, למה היה לפנחס ספק אם יודע הוא את ההלכה שקנאים פוגעין בו, למה צריך הוא ליטול רשות ממשה רבינו על כך? ואולי, פנחס הסתפק אם אין הוא נוטל עטרה שלא במקומה, כי אולי אין הוא בגדר "קנאי לדבר ה'" והספק שלו היה על עצמו, אולי הוא עושה את המעשה מתוך שמקנא הוא לכבודו של משה רבינו שנפגע מזמרי שביישו ברבים, כששאלו בחציפות אם זו אסורה מי התיר לך את ציפורה המדינית וע"כ חשש שמא מעשהו נגרר גם מתוך נגיעה אישית, ואם חלילה וחס אין לבו לה' במאת האחוזים המעשה אסור בתכלית, על זה השיב לו משה רבינו שיודע הוא ומכיר בו שכל מעשהו נפעל מתוך שיראת ה' בוערת בו ואין מעורבת בו כל נגיעה, ומכל הקנאים הוא הראוי שבין כולם ועל זה אמר לו כי הוא ראוי למעשה הזה יותר מכולם.

ובתירוץ השני של הר"ן נוטה למהלך אחר (ואולי משום שפשטות לשון הרמב"ם מורה שאף לבקש את רשות ביי"ד אסור, ממילא גם לומר באופן הזה אין זה

ומפני שהוא נביא, מצווה לשמוע לו, וגם בזה נאמר "אליו תשמעון", ואילו שאלו את אליהו ואמרו לו, היאך נעקור מה שכתוב בתורה "פן תעלה את עולותיך בכל מקום" היה אומר לא נאמר אלא המקריב בחוץ לעולם חייב כרת, כפי שצווה משה, אבל אני מקריב היום בחוץ, בדבר ה', כדי להכחיש נביאי הבעל, ועל דרך הזאת אם צוו כל הנביאים לעבור לפי שעה, מצווה לשמוע להם, ואם אמרו שהדבר נעקר לעולם, מיתתו בחנק, שהתורה אמרה "לנו ולבנינו עד עולם" עכ"ל.

ומדהגיש הרמב"ם "אבל אני מקריב היום בחוץ, בדבר ה', כדי להכחיש נביאי הבעל" נראה שרק אם יבוא בהוראה ברורה מפי הקב"ה רק בכה"ג מותר לשמוע בקולו של נביא?

ברם כבר הבאנו בשם מרן הגר"ח שכל דברי משה רבינו שנאמרים על פי האספקלריה המאירה דין תורה להם וכל מה שאומר הוא בשם הקב"ה ובוה חלוק משה רבינו מכל הנביאים ולפיכך מתר לכל אחד מישראל ששומע מפי משה כמו שאמר להם זאת מפי הגבורה. לפיכך מור היה לפנחס להיטמא למרי אף שכבר היה כהן ובפרט אם נתפוס כפשטות הלשון בגמ' בסנהדרין (פ"ב ע"ב) שבשעת מעשה עדיין זמרי וכזבי היו חיים ולא נטמא להם בשעת מעשה, ברם התירוץ הראשון של הר"ן על כרחך יוכרח לתרץ כשיטה הסוברת שלא נתכהן פנחס עד לאותה שעה. ואפשר שבשל השיטה השניה (שכבר נתכהן) הוכרח הר"ן לתרץ את התירוץ השני שהיית זו הוראת שעה ודו"ק היטב.

ד) בעניין הריגת כזבי בת צור, מאיזו הלכה נעשה הדבר?

[האם היא שייכת לדין קנאין פוגעין בה, או שזה מדין תקלה ועיון].

איתא בפרשה (פר' כ"ה פס' ז' ח') "וירא פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן ויקם מתוך העדה ויקח רמח בידו ויבוא אחר איש ישראל אל הקבה וידקור את שניהם את איש ישראל ואת האשה אל קבתה ותעצר המגיפה מעל בני ישראל".

ובפרש"י: ראה מעשה ונזכר הלכה, אמר לו למשה, מקובלני ממך הבעל ארמית קנאין פוגעין בו, אמר לו קריינא דאגרתא איהו להיוי פרונקא. מיד ויקח רומח בידו, אל הקבה אל האהל. אל קבתה, כמו והלחיים והקיבה, כיון בתוך זכרות של זמרי ונקבות שלה, וראו כולם שלא לחינם הרגם. והרבה ניסים נעשו לו, כדאיתא התם בסנהדרין דף פ"ב ע"ב)

מפשטות דברי רש"י, נראה דמה פנחס הרג את שניהם מדין אחד הרגם, לפיכך הדגיש הפסוק שכיון בזכרות ובנקבות יחד, כדי שלא יחשדו בו שלחנם הרגם. ברם הדברים צריכים ביאור רב, תינח זמרי נהרג כיון שהיה לו דין "הבעל ארמית" אבל כזבי בת

ראיה, כי בשמים ייעדו את התפקיד לך, ועל זה אמר לו "קריינא דאגרתא" ואין בזה משום הוראת ההלכה, אלא משה רבינו מציין בעצמו כי עצם זה שממנו נתעלמה הלכה ומפנחס לא נתעלמה שבשמים רצו שיבוא פנחס ויטול את הראוי לו (שהרי על ידי זה לברית כהונת עולם), אבל אם היה בא מבחוץ ובא ליטול רשות גם זה היה אסור, ואת זה מדגיש הרמב"ם בהלכה הזו ובפרט הזה נחלק עם הר"ן ודו"ק היטב.

ואם נלך עם התירוץ השני של הר"ן שמדין הוראת שעה דנו כאן, אפשר לתרץ (ויורחב בזה בעניין הבא) גם את הקושיא, מפני מה הרג פנחס את כזבי בת צור והלא נכרית היא ואינה שייכת בהלכה של קנאין פוגעין, ואי משום תקלה כבהמה הנרבעת שנהרגת בשל תקלה (כפי שמתרץ באוה"ח הקד'), כבר נתקשו בזה במפרשים, שא"כ היה לבית דין להרגה, שהרי בהמה הנרבעת נסקלת בבי"ד של כ"ג ולמה כאן נהרגה ע"י פנחס שהוא דיין אחד? ברם אם כל ההלכה הזאת הייתה מדין הוראת שעה אתי שפיר.

עוד תמהו במפרשים למ"ד בזבחים (דף ק"א ע"ב) שכבר נתכהן פנחס היאך הותר לו להרוג את זמרי ולהיטמא לו וכבר נשתברו בה הרבה קולמוסין, ברם אם היה זה בגדר הוראת שעה אתי שפיר שהרי אם הורה נביא מותר לשמוע לו אפילו לעבור על מצוה אחת ולפיכך כאן שמשה רבינו עצמו הורה לו מותר לו לשמוע לו כדין נביא ובה מותר לשמוע לדעת התוס בסנהדרין (דף פ"ט ע"ב) אפילו אם הנביא אומר לו זאת מדעת עצמו ולפיכך היה צריך לשמוע את ההוראה הזו מפי משה רבינו וגם מובן בזה למה בא ליטול רשות והלא זו היא הלכה ואין מורין כאן.

ברם זה גופא היה הספק של פנחס לא עצם ההלכה אלא האם מותר לו ככהן להרוג שהרי כבר נתכהן ושמא לו עצמו אסור רק לקנאי שאינו כהן ועל זה אפשר לומר שמשה רבינו אמר לו שבאמת ככהן אסור לו לעשות את ההלכה הזו אבל כיון שבלאו הכי אינו רוצה למסור את ההלכה הזו לקנאין אחרים כיון שיש כאן מגיפה וצריכים לכוח מיוחד כדי לעצור את המגיפה על כן בהוראת שעה תהיה אתה שעושה את המעשה ואפילו שאתה כהן ומותר לפנחס לשמוע לנביא בהוראת שעה.

ולדעת הרמב"ם (פ"ט מהל' יסודי התורה ה' ג') שכתב וז"ל "וכן אם יאמר לנו הנביא, שנודע לנו שהוא נביא, לעבור על אחת מכל מצוות האמורות בתורה, או על מצוות הרבה, בין קלות ובין חמורות לפי שעה, מצווה לשמוע לו, וכן למדנו מחכמים ראשונים מפי השמועה, בכל אשר יאמר לך הנביא עבור על דברי תורה, כאלהו בהר הכרמל, שמע לו, חוץ מעבודת כוכבים, והוא שיהיה הדבר לפי שעה, כגון אליהו בהר הכרמל, שהקריב עולה בחוץ וירושלים נבחרת לכך, והמקריב בחוץ חייב כרת.

"ואין הקנאי רשאי לפגוע בהן" בפשטות מורה שדין זה נאמר על שניהם כאחת, שיש חיוב להרוג את שניהם מדין קנאין פוגעים בו.

ברם בהלכה י' כתב הרמב"ם וז"ל "אבל ישראל הבא על הכותית, בין קטנה בת שלוש שנים ויום אחד, בין גדולה, בין פנויה בין אשת איש, ואפילו היה קטן בן תשע שנים ויום אחד, כיון שבא על הכותית בזדון, הרי זו נהרגת. מפני שבא לישראל תקלה על ידיה כבהמה, ודבר זה מפורש בתורה, שנאמר הן הנה היו לבני ישראל בדבר בלעם, וכל אשה יודעת איש למשכב זכר הרוגו".

נראה שלדעת הרמב"ם חיוב המיתה הוא דין תקלה וקלון כפי שנאמר בבהמה (וכמו שהעלה באוה"ח הקד' שהבאנו לעלי, ולפלא שלא ציין בזה את דעת הרמב"ם). משמע לכאורה מדברי הרמב"ם שיש לה שני דינים כאחת, בשעת מעשה היא נהרגת ביחד עם הבועל על ידי הקנאי, משום שדין קנאים פוגעין בו נאמר לא רק על הבועל אלא גם על הנבעלת, אבל במידה ולא הרגוה בשעת מעשה יש עליה חיוב שני, מדין תקלה ועון, כפי שיש בבהמה שהורגים אותה על כך שהיוותה תקלה ולא גרעה מבהמה. (ברם מדברי האוה"ח נראה דכל מה שדן פנחס בכזבי היה מדין תקלה אבל לא מדין קנאים, משום שאינה שייכת כל להלכה זו כלל וכלל ודלא כהרמב"ם)

והנה ב"מגיד משנה" העיר על דברי הרמב"ם וז"ל "זה לא מצאתי מבואר, והפסוק הזה אינו מוכרח, דהתם אפילו לא נבעלה, כיון שהיו ראויות לביאה היו נהרגות, כמו שמפורש ביבמות בפר' הבא על יבמתו, ויהיה הטעם מפני שעל ידיהן עבדו ישראל לפעור ומתו מהם רבים, ומה שאמרו בסנהדרין בפר' ד' מיתות (דף נ"ה ע"א) גבי בהמה שהיא נסקלת משום שבאת תקלה על ידה, ושקיל וטרי התם אי נסקלת בקלון בלא תקלה, היינו בבהמה, אבל בכותית לא אשכחן? ואיכא למימר שדעת רבינו דכיון דבנשי מדין אשכחן דאפילו ראויות לביאה נהרגו משום שבאה תקלה על ידן, איכא למילף מינייהו בעלמא בנבעלת במזיד, ומה אפילו היה קטן בן ט' הוא מן הסוגיא דבפר' ד' מיתות כיוצא בזה גבי בהמה ועדיין הדבר צריך לי לימוד.

והנה כעין סמך ראיה לדברי הרמב"ם, דאיכא דין תקלה וקלון בבנות מואב, הביא מרן הגאון בעל ה"צפנת פענח" זי"ע (פר' פנחס פר' כ"ב פס' י"ד) שכן דקדק בלשון הפסוקים "ושם איש ישראל המוכה אשר הוכה את המדינית זמרי בן סלוא ושם האשה המוכה המדינית כזבי בת צור". כשבא הכתוב לבאר את סיבת הכאת זמרי, תלה את המדינית בזמרי בשל זה שחטא בה ועל כך פגע בו פנחס. אבל כשבא הכתוב לבאר את סיבת הכאת כזבי בת צור, כתב באופן שרק נחשבת כאשה מוכה, בלי לשייך אותה אל המעשה שעשה בה זמרי, וכאילו אינה קשורה למעשה

צור למה נהרגה והרי אינה יהודיה ולא עליה נאמרה הלכה זו?

ואין לומר כיון שאיכא הלכה שצריכים להרוג את הבועל בשעת מעשה ואם פירש והרגו הקנאי נהרג עליו, שכך נאמרה ההלכה שרק בשעת מעשה נהרג ולא לאחר מעשה, בזה חלוק מחיובי מיתה שהורגים על עצם המעשה לפיכך אף לאחר שפירש חייב מיתה על עצם המעשה שעשה וצריכים להתרות בעברייך וכל שלא התרו בו אינו חייב מיתה, אבל בהלכה זו חייבים להורגו רק בשעת מעשה ממש ואף בלא התראה ולפיכך אף היא נהרגת אגבו, דאין זה מחייב כלל, דניתן להרוג אותו בלי להרוג אותה (ובגוונא שאי אפשר אין הכי נמי אבל מנלן שבכל גוונא הוי הכי).

ובאוה"ח הקדוש כתב וז"ל "קשה, בשלמא דקירת איש מישראל כמשפט ההלכה שקנאים פוגעים בו, אבל האשה אינה חייבת מיתה ואינה מצווה, ואם על חששת היותה אשת איש, לא הייתה נהרגת על הספק? ואפשר שדן בה משפט הבהמה, דכתיב ואת הבהמה תהרוגו וכתיב אשר בשר חמורים בשרם". משמע שבאמת חבתה את מיתתה מדין שזמרי נכשל בה ומהלכות תקלה הרגה פנחס. ברם פשטות דברי רש"י אינו משמע כן וצ"ע.

(עוד צ"ב, למה הביא את הפסוק "בשר חמורים בשרם" כראיה נוספת, דנראה משום דנתקשה כקושית הרב המגיד שתובא לקמן, דליכא ראיה מתקלת בהמה שנהרגת כיון שאין בה שפיכות דמים להריגת אדם, דאף בן נח אין להורגו בלא משפט, ע"ז הביא ראיה מ"בשר חמורים בשרם" דדמי לבהמה ולפיכך דנוה כתקלת בהמה. ברם צ"ע, דאטו מי שבוועל גויה יהרג בסקילה כדן רובע בהמה? ועיקר פסוק זה נאמר שאין להם חייס כחמורים וצ"ע).

עוד יש לתמוה מלשון הפסוק לקמן (פר' כ"ו פס' י"ח) "כי צוררים הם לכם בנכליהם אשר נכלו לכם על דבר פעור ועל דבר כזבי בת נשיא מדין אחותם המוכה ביום המגיפה על דבר בעור" ויש לדקדק מלשון הפסוק "המוכה ביום המגיפה על דבר בעור" שמיתתה היה על זה שהכשילה את זמרי בחטא פעור שזה ע"ז ובני נח מצווים על כך, מוכח דמיתתה על עבירת פעור ולא על זנות (ועיוין בחידושי מרן החת"ס שנקט כן).

והנה בדברי הרמב"ם יש לעיין, דלכאורה יש בהן סתירה, דבתחילת דבריו (פרק י"ב מהל' איסו"ב ה"ו) כתב "כל הבועל כותית בין דרך חתנות ובין בדרך זנות, אם בעלה בפרהסיא, והוא שיבעול לעיני עשרה אנשים מישראל או יתר, אם פגעו בו קנאין והרגוהו הרי אלו משובחין וזריזין, ודבר זה הלכה למשה מסיני הוא, ראיה לדבר זה, מעשה פנחס וזמרי. ואין הקנאי רשאי לפגוע בהן אלא בשעת מעשה כזמרי, שנאמר ואת האשה אל קבתה, אבל אם פירש אין הורגין אותו וכו'". מלשון הרמב"ם

בשעת מעשה מיתתה ביד בי"ד משום שבא תקלה על ידה כבהמה. ובוזה ניתן לבאר מה שאמרה התורה "הן הנה היו לבני ישראל בדבר בלעם, וכל אשה יודעת איש למשכב זכר הרגו".

ברם עדיין אין הדברים מבוארים היטב, דאם מדין תקלה ועוון דנים אותה, למה צריך שתהיה הביאה במזיד, והלא אין זה חיוב מיתה כדין מיתות בי"ד שצריכים להיות במזיד, אלא סילוק תקלה שנכשל בה פלוני, ומה לי אם נכשלת בזה בשוגג או במזיד? אמנם את לשון הרמב"ם קל ליישב, משום דכוונתו היא פשוטה שהולכת על הבעל שעשה זאת במזיד בדווקא, שכן אם היה זה שוגג לא הייתה בזה תקלה כלל. ברם לשון הרס"ג יקשה ליישב, שכן כתב באזהרותיו (בלאו דלא תרצח) וזה לשונו "כל מקנאי לשמי פגוע בבת א-ל נכר זדויה". כלומר שהיא עצמה הזידה בזה, ולמה נצרך שתהיה מזידה, בשלמא אם זה מדין הנבעלת שחייבת מיתה שפיר, אבל אם מדין תקלה ועון מה לי מזיד מה לי שוגג, והלא בהמה עצמה אין בזה דעת כלל?

והגאון רבי ירוחם פרלא זצ"ל התקשה בדבריו דעיקר פגיעת הקנאין הוא רק בבעל ולא בנבעלת ודחק ליישב שבאמת הריגת הבעל היא בגדר רשות לקנאי דאינו חייב מעקר הדין לעשות כן רק הרשות בידו, אבל הנבעלת חובה עליו להרוג, נראה בזה דמשום תקלה נענשת ועדיין הדברים תמוהים בתרתי דא"כ ידונו אותה בכ"ג כבהמה ועוד למה נדרש שתהיה מזידה?

ולולי דמסתפינא הוי אמינא דהרס"ג מתכון באזהרה של לא תרצח אבל רצח את העברין יחד עמה ואל תחשוב שכיון שהיא בגדר תקלה ועון מה לקנאי להורגה והלא דינה מסור לבית דין ברם על זה אומר הרס"ג שבשעת מעשה כשהזידה עמו וגרמה לו להיכשל בה בזה הופקר דינה שעליך להורגה יחד עמו דבזה אין היא נענשת כדין תקלה שמסור דינה לבית דין בלבד אלא מחדש הרס"ג שבשעת מעשה יש להורגה כל שהזידה עמו כיון שדחפה אותו לעצם המעשה ככזבי בת צור אין דמה סמוק מדמו וצ"ע).

(מהגאון בעל וברך דוד שליט"א)

ענין ברכתיו של בלעם לשלש שעות ראשונות של היום

ומה אָזַעַם לֹא אָזַעַם ה' (כג, ח)

פירש רש"י: "אני אין כחי אלא שאני יודע לכיון השעה שהקב"ה כועס בה, והוא לא כעס כל הימים הללו שבאתי אליך" וכו', ומקור דבריו הוא בגמ' בברכות ז' ע"א וסנהדרין ק"ה ע"ב, ומבואר שם שאותו רגע שהקב"ה כועס בו הוא "בהנך תלת שעי קמייטא כי חירא כרבלתא דתרנגולא וקאי אחד כרעא ולית ביה שורייקי סומקי", (בשלש שעות ראשונות של היום כאשר התרנגול עומד על רגל אחת וכרבלתו מלבינה ויש בה פסים אדומים), ופירש רש"י שם דזהו ברגע אחד מתוך ג' שעות ראשונות.

ונראה בס"ד דע"פ זה נוכל לבאר כמין חומר את עומק כוונתו של בלעם בקללות שחשב לקלל (ונהפכו לברכות), שהכל היה מכוון כדי לעורר את אותו הכעס שייחל אליו בלעם עד בוש, אך בתחילה יש להקדים כמה הקדמות: דהנה אמרין עוד בברכות ובסנהדרין שם: "תנא משמיה דרבי מאיר בשעה שהחמה זורחת וכל מלכי מזרח ומערב מניחים כתריהם בראשיהם ומשתחיים לחמה מיד כועס הקב"ה", ופירש"י (בסנהדרין) שמה שהקב"ה כועס באותו רגע הוא מחמת המלכים המשתחיים לחמה באותו זמן, וענין זה מבואר ומתואר היטב באותיות דר' עקיבא נוסח אחר (ד"ה בט"ע), וז"ל:

ההכאה, כביכול הוכתה לאחר מות זמרי? וטעמא דמילתא. משום דאין החטא שלה קשור להלכה של קנאין פוגעין בו אלא משום שבאה על ידה תקלה לאיש ישראל ולפיכך יכולה הייתה להיענש אף לאחר מיכן.

(הוספת המעתיק: ואף שלעיל מיניה מוכח מ"וידקור את שניהם את איש ישראל ואת האשה אל קבתה" שהוכו שניהם כאחת וכפי שפירש ברש"י, כיון בתוך זכרות של זמרי ונקבות שלה, אלא ע"כ דבא לומר דמשני דינים דנו אותה, דבשעת מעשה נידונת מדין קנאין פוגעין בה וכפי שמתבאר ברמב"ם (בהלכה ה') "ואין הקנאי רשאי לפגוע בהן אלא בשעת מעשה כזמרי, שנאמר ואת האשה אל קבתה" ומאידך כותב הרמב"ם בהלכה י' אבל ישראל הבא על הכותית, בין קטנה בת שלוש שנים ויום אחד, בין גדולה, בין פנויה בין אשת איש, ואפילו היה קטן בן תשע שנים ויום אחד, כיון שבא על הכותית בזדון, הרי זו נהרגת. מפני שבא לישראל תקלה על ידה כבהמה. כאן הרמב"ם כבר נותן טעם אחר לדין מיתתה משום שבאה תקלה על ידה כבהמה ולכאורה הדברים צ"ע.

ועל כן צ"ל, שהפסוק עצמו מבאר בזה ששני דינים שייכים במיתת הנבעלת, מהדין שלו, כלומר שיש היתר מיוחד לקנאי להרוג את האשה בשעת הביאה עצמה ולא מהדין שלה, אלא שאין על הקנאי לדקדק להרוג רק את הבעל ולהותיר אותה בחיים, כדי שידונו אותה בב"ד בכ"ג, אלא הלכה מיוחדת מתחדשת בזה, שמותר לכוון ולהרוג את שניהם כאחת, וכשמכה אותם כאחת בכך שמכוין את ההכאה בהם כפי שעשה פנחס בזמרי וכזבי שראו שבמכה אחת נהרגו שניהם שפיר דמי, וזה מותר לקנאי ואין זה נחשב שבחנים נהרגה שאם לא היה עושה כן, אלא היה נראה כי בשני הכאות נעשתה מיתתם ובאופן שהרג את הנבעלת לאחר הבעל אינו רשאי לעשות כן שכן מיתתה מסורה לבי"ד בכ"ג שכן מדין תקלה ועון יש לדון אותה דווקא וממילא הוי מיתתה בחינם. ולפי"ז יש ראיה יפה לדברי הרמב"ם מדקדוק הפסוקים עצמם שאם לא הוכתה הנבעלת

"שבכל יום ויום כשאמות העולם רואין חמה ולבנה כוכבים ומזלות מעבירין כתריהן מעל ראשיהן וכל מלכיהם ורוזניהם נופלין ומשתחיים לצבא השמים מיד כועס עליהם הקב"ה שנאמר ואל זועם בכל יום, ואמר להן למלאכי חבלה אני נתתי להללו רוח ונשמה מלוכה וכבוד וגדולה וממשלת והן משתחיים לחמה ולבנה שבראתי מזוהר פני, באותה שעה רועשין לגלגל חמה ואופן והלבנה וסדרי מזלות כוכבים וכל סדרי בראשית כולן, מיד אף וחמה שני מלאכי חבלה מה עושין שולפין את חרבן ותופסין בידן ויוצאין מלפני הקב"ה בחמה להחריב את העולם מפני מעשיהן של אומות העולם שמכעיסין במעשיהן, ואלמלי שיוצאין תלמידי חכמים שהן עוסקין בתורה ותינוקות של בית רבן שהן הוגין במקרא ובמשנה וישראל שהן קוראים שמע ישראל ומקבלים עול מלכות שמים שחרית וערבית כבר היו נותשין ומחריבין את העולם".

ומבואר מדברי האותיות דר"ע שיש שלשה דברים העוצרים את הזעם המתעורר באותו רגע שהקב"ה כועס: א. תלמידי חכמים שעוסקים בתורה. ב. תשב"ר שהוגין במקרא ובמשנה. ג. קריאת שמע וקבלת עול מלכות שמים. והנה איתא בע"ז ג' ע"ב שבג' שעות ראשונות של היום הקב"ה יושב ועוסק בתורה, וכתב על זה בפירוש ספר יצירה לר"י אלברצלוני (עמ' 169): "ותורף זה הדבר בא ללמד דרך ארץ לבריות שיעסוק אדם בתורה בבקר לאחר שהוא מתפלל כמו רביעית היום", (וביאר שם דזהו עד זמן סעודה שהיא בשעה רביעית, ע"ש), וכן מצינו שנהגו בזמן הגאונים כמ"ש בתשובות הגאונים (ליק סי' צ'): "כך מנהג בבית רבינו שבבבל לאחר שמתפללין כל התפילה וגומרין אותה ופוסקין, תנאין עוסקים במשנה ובמדרש ובתוספות עד ד' שעות", וכ"כ במעשה רב סי' ס' בשם הגר"א: "ללמוד אחר התפילה תיכף ג' שעות בלי הפסק", נמצא דהשלש שעות הראשונות של היום היו מיוחדות אצל בני ישראל לעסק התורה או לק"ש (שהרי זמן ק"ש עד ג' שעות), וכנראה גם התשב"ר היו לומדים אז, דהא בשעה רביעית זמן סעודה ועד אז למדו, ולפי דברי האותיות דר"ע הנ"ל הדברים מכוונים מאוד, דלפ"ז נמצא שהשעות המיוחדות אצל ישראל לעסק התורה ולק"ש הם ממש אותם שעות שבתוכם חל הרגע שהקב"ה כועס, ובזכות התורה וק"ש נעצרים מלאכי החבלה מלצועע את זממם. ולפי כל זה נראה לבאר היטב בס"ד את כל ברכותיו של בלעם:

דהנה איתא בסנהדרין ק"ה ע"ב: "אמר רבי יוחנן מברכתו של אותו רשע אתה למד מה היה בלבו, ביקש לומר שלא יהו להם בתי כנסיות ובתי מדרשות, מה טבו אהליך יעקב", והנה ידוע שת"ח לומדים בבתי מדרשות, ותשב"ר לומדים מקרא בבתי כנסיות (כמ"ש בברכות י"ז ע"א: "באקרוי בנייהו לבי כנישתא", ובגיטין נ"ח ע"א "ארבע מאות בתי כנסיות היו בכרך ביתר ובכל אחת אחת היו בה ארבע מאות מלמדי תינוקות", ובקידושין ל' ע"א: "וקא ממטי ליה לינוקא לבי כנישתא", ובב"ב כ"א ע"א: "לא ממטינן ינוקא... אבל מבי כנישתא לבי כנישתא ממטינן", וע"ע חגיגה ט"ו ע"א, גיטין ס"ו ע"א), וכן ק"ש נאמרת בבתי כנסיות, וא"כ מבואר היטב דלכן ביקש בלעם לקלל דוקא את הבתי כנסיות ובתי מדרשות, כי הם היו אלו שעמדו לו אז לרועץ, וביטלו את הזעם אליו נשא את נפשו.

וכן מה שאמר "מי מנה עפר יעקב" תרגומו "מן יכול לממני דעדקיא דבית יעקב", והם התינוקות של בית רבן שבזכותם משתכך הכעס שבאותו זמן, ועל כן רצה לקללם.

וכן מה שאמר "הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא" רמז לק"ש בבוקר המבטלת את הזעם, וכן לא ישכב עד יאכל טרף וגו', שרומז לק"ש בערב שנאכלין המזיקים מפניה, והם המזיקים המתעוררים מחמת הכעס על הע"ז שעובדים אז ללבנה, וכן עד"ז מה שאמר "כרע שכב כארי וכלביא מי יקימנו".

וכן רצה בלעם לקלל את ישראל הרבה בענייני מלכות, כדאמרינן בסנהדרין שם: "ביקש לומר... לא תהא מלכותן נמשכת - כנחלים נטיו... לא יהיו להם מלכים בעלי קומה - כארזים עלי מים, לא יהיה להם מלך בן מלך - יזל מים מדליו, לא תהא מלכותן שולטת באומות - וזרעו במים רבים, לא תהא עזה מלכותן - וירם מאגג מלכו, לא תהא אימת מלכותן - ותנשא מלכותן", וכן מה שאמר "דרך כוכב מיעקב וקם שבט מישראל ומחץ פאתי מואב וקרקר כל בני שת" הוא על מלכותו של דוד המלך או של המלך המשיח, ונראה דכל זה הוא משום דמה שבני ישראל יזכו למלוכה הוא בזכות שקורין ק"ש בשעה זו, כדאמרינן בתנא דבי אליהו פ"ג שכנסת ישראל אמרה לקב"ה "בשעה שאני ממלכת ומיוחדת אותך הן מכעיסין לפניך ומשתחיים לחמה, והקב"ה אמר לה בתי הרי אני מכין לך העולם הבא, ועתיד אני להמליכך על כל באי העולם, ועתידין כל מלכי העולם להיות משרתים לך כעבדים", והוא מדה כנגד מדה, כשם שאנו ממליכים אותו ית"ש על כל העולם כך הוא ימליך אותנו על כל העולם, ולכן דוקא בשעה זו נתקנא בלעם כ"כ במלכותן של ישראל לעתיד לבא.

וכן מה דאמרינן בסנהדרין שם "ביקש לומר... לא תשרה שכינה עליהם, ומשכנתך ישראל", נראה דהוא משום שהשכינה שורה על מי שאומר ק"ש, כמ"ש בזוהר תרומה (ק"ס ע"ב) "ובשעתא דאתי בר נש לקבלא עליה עול מלכות שמים כדין שכינתא אתיא ושריא על רישיה וקאים עליה כסהיד לסהדא סהדותא קמי מלכא קדישא דהאי איהו דקא מיחד שמייה תרי זמני ביומא", ובלעם הרשע ראה זאת בעיני רוחו באותה שעה ממש. וע"ע במלבי"ם (כ"ב מ"א) שביאר שבלק העלה את בלעם דוקא לבמות בעל, משום שהבעל היה עבודה זרה לחמה, והרגע שהקב"ה כועס הוא מחמת עבודה זרה זו כנ"ל.

ובתורת חיים בסנהדרין שם כתב: "ונראה דהיינו הא דכתיב גבי בלעם וישת אל המדבר פניו ותרגם אנקלוס ושוי לקבל עגלא דעבדו ישראל במדברא אפוהי, דכיון שראה שלא כעס הקב"ה כל אותן הימים עלה בלבו לעורר כעסו יתברך בזכרו מעשה העגל לפניו כיון שע"י חטא עכו"ם חרון אפו יתברך גוברת", וכ"כ בתו"ח ע"ז ד' ע"ב, ע"ש.

~~~~~

"נחשבה" – הגאון רבי יחיאל הלוי נוביך שליט"א

בכל סיפורי התורה על דור המדבר, סיפרה לנו דברים שקרו אותם, אבל במעשה דבלק ובלעם הי' רק יכול לקרוא להם, אבל למעשה לא קרה להם, כך נראה לפי שטחיות הענין. אמנם צריך להבין שאם התורה כל כך האריכה בסיפור זה, בודאי שהיתה זאת סכנה ממשית קיומית לעם ישראל. ורק שהקדוש ברוך הוא הצילנו מידם, וכמו שבכל דור ודור עומדים עלינו לכלותינו והקדוש ברוך הוא מצילנו מידם.

מצפה לו יחשה כבירה בסכום 3 מיליון מרקים גרמניים, הוא דחוף את יצחק לצאת לדרך על אף היותו צעיר לימים ובקושי זכה לראות את ילדו, הוא לא ראה את עצמו יכול לצאת בשל גילו המבוגר ולכן הפציר בו ובכלותו שמאד לא רצתה, יצחק יצא לדרך אך לאחר זמן קצר החלו כל הצרות להגיע, תחילה פרצה שרפה שכלתה את כל התעודות החשובות, הוא ניצל ביסוס גדולים כשקפץ מהחלון, מצילו משה טויער "חזאג" לו מאד כדי לחקן את היחשה מכל וכל ע"י יצחק תבנים ליחשה והצמדת עו"ד נכל מחשע, לאחר שהפסיד את כל ממנו הוא חוזר בכוחות עצמו לכפח אלא שלא היה ידוע לו כי הכפר נכבש ע"י גנרל צברבוסקי שגירש את אשתו ובנו מהמקום כשהגיע לביתו לא שם לב שהדלת פתוחה בשעה כה מאוחרת דבר שמעולם לא היה אצלו, הוא ממחר לחדר הילדים ומוציא את הילדון הישן ומתבקו תוך כדי הוא נתפס ע"י שומרי הבית הגנרל חצה להמיתו בו במקום בלי משפט, רק לאחר שידולים עצמים הובא לפני בית משפט צבאי שדן אותו למיתה לאלתר, יצחק מנסה לפחט על רגשות השופטים ומנסה לדחות את המשפט האכזרי.

השופט הראשי רמז ליצחק לומר את דבריו, אך ביקש ממנו לומר אותם בקצרה.

"שופטים נכבדים ביותר, אני מבקש מכם, שקלו שוב את דיןכם, כי במעשה אכזרי זה אותנו אתם רוצים לעשות, הנכם ממייטים מוות אכזרי על חמישה נפשות, יש לי הורים זקנים ששכלו שבעה ילדים בחייהם, אני הילד השמיני שנולד להם לאחר שנים רבות של צער ויגון, כמו כן קשורים אלי אשה צעירה ששמה חיזי טויבי וילד קטן ששמו שימעל'ה והוא כבן 3 שנים, חייהם קשורים בחיי ומיתתי תהיה מכת מוות עבורם, האם יכולים אתם להיות שווי נפש, להמיתני בלי לשמוע את גרסתני?!"

האם אין לכם הורים אשה וילדים? חשבו נא מה הייתם עושים אם הייתם עומדים במקומי, האם לא הייתם משתוקקים במידה והייתם עומדים במקומי ועומד להיגזר עליכם דין קשה ביותר, שהשופטים מולכם לא יהיו שווי נפש מול טענה כזו? אני חוזר שוב ושוב על בקשתי. שאלו נא את שר הצבא, האם לא התגוררה משפחה בדירה זו עד לא מכבר, בטרם הגיע לכפר? האם לא ראה שם אשה צעירה וילד קטן כבן 3, דבר זה מתאים לגרסא שאמרתני לכם. האם דברי נראים לכם קלוטים מהאוויר?

עוד אשאל אתכם, האם נראה לכם דבר נורמאלי שאדם בלתי חמוש יבוא לחטוף בנו של שר צבא שביתו מוקף בשומרים חמושים ולא יבוא חמוש כהוגן? גם אם הייתי חמוש וגיבור חייל היה זה בלתי מציאותי לגבור על ארבעה חיילים חמושים מכף רגל ועד ראש. מלבד זאת, אך זה עמדתי וחבקותי את הילד שעה ארוכה כאילו אין סכנה מרחפת עלי ולא עשיתי את המעשה הפשוט ביותר, להבריא את הילד תחת כנפי כסותי ולברוח מהמקום כחוטף ילדים קונבנציונאלי?!"

אנא מכם, התבוננו בדברי ותראו את צדקת דברי. אף אם קשה לכם להכיר בנכונות דברי, הרי יש לכם את הכוח להעניק את חיי במתנת חיים, לא אחת שמענו כדברים הללו, מוכן אני תמורת זאת להיות 'עבד נרצע' לשר הצבא כל ימי חיי, רק העניקו לי את חיי במתנה, כך לא תורידו לשאול תחתיה חמש נפשות, ומשמים יגמלו לכם על כך כגמולכם הטוב."

המילים של יצחק חדרו היטב בלב כל הנוכחים, לא היה סגור מוצלח ממנו, בזה מוכרחים היו להודות אפילו השופטים האכזרים, מבע פניהם הקשוח התרכך להפליא, הם התלחשו ביניהם זקות ארוכות בלטינית ובעיני יצחק שכבר ראה את עצמו קרוב לעולם האמת היו אלו רגעי נצח.

בלבר בית המשפט התיישב לכתוב מגילה חדשה, נראה היה שהמשימה לא הייתה קלה בשבילו, כי היה צריך לכתוב ולמחוק מספר פעמים ולהראות את הנוסח לשופטים שהתנגדו לניסוח זה או אחר, עד שהנוסח השביעי את רצונם, לאחר שהמגילה נכתבה נמסרה לראש השופטים שנעמד ממקום ישיבתו, הוא הקריא את הנוסח החדש בפולנית צחה.

"משפטו של היהודי יצחק סאלאן שריר וקיים, אין כוח בעולם שיוכל לשנותו, עד עתה לא בא איש מהימן להכחיש את דברי העדים שנשבעו בפני בית הדין כי ראו את הנאשם חוטף את הילד ממיטתו ומנסה לברוח מן הבית, גרסת הנאשם אינה קבילה לסתור דברי עדים שהם נוצרים מכובדים. הלך נותר הדין בעיניו, יש ביכולתנו לצוות כבר עתה על צוות ההוצאה להורג לבצע את הפסק ללא כל שהיות נוספות.

אלא... שהמשפט הזה תקף רק כלפי הנאשם ששמו יצחק סאלאן, אבל לא כלפי איגנטיוש מאתיוס שמו של המוטבל החדש לנצרות הקתולית על ידי הזיית "המים הקדושים" אחר זה אין למשפט כל תוקף, בשל היותו "בריה חדשה" בעצם כניסתו לברית הנוצרית הוא נולד מחדש וכל עברו נמחק לחלוטין. מרגע זה עומד בפניו עתיד מזהיר והרבה תקווה עושר וכבוד"

לאחר הדרשה החדשה ניתן האות והווילון הכבד שהיה פרוש על הפתח הימני נגול ולעיני יצחק סאלאן שהיה המום מכל ההתרחשות המשונה שכלל לא היה ערוך אליה, נגלה "בית תיפלה" קטן עם במה גדולה ששימשה כעין "מזבח" מפואר והדור, לידו עמד הכן כומר שהיה עטוי בגדים מיוחדים של כמרים בשל תפקידו כמטביל ובידו כלי טבילה. ברגע זה התגלה כל השקר הגדול שאפילו לא עמלו לטשטשו. היה כאן תרגיל פשוט של פיתוי והסתה להמרה על הדת, אותם רשעים ארורים שמיהרו לחרוץ דינו של בחור צעיר למיתה אכזרית בלי לנסות לשמוע את גרסתו [אפילו למראית העין] הולכים עתה להמיר את דתו בכוח בלי לתת לו אפילו לשקול את שני הצדדים, נראה שהם הכינו את עצמם כי הנידון למוות ייפול לרגלי השופטים ויתחנן על חייו, הם נתנו לו צ'אנס לחיים עם תופינים כבדים מאד, מבטיחים לו עושר כבוד והצלחה חומרית בלתי רגילה אחר מחיקת הפשע הגדול שעשה. בהתזת כמה טיפות מים ומלמול מילים חסרי פשר ושחר ניתן למחוק את הפשעים הגדולים שעשה אדם מתוך הכרה מלאה במעשי פשעיו, כי מי שטובל לנצרות הרי הוא כתינוק שנולד וכל העולם עומד בפניו.

השופטים נתנו ליצחק את ה"חסד" לעכל את משמעות הדברים, הם לא דחקו אותו לפינה, אלא נתנו לו למעלה מעשר דקות לשקול את הדברים מחדש (כמעט ומשתווה לגיורי הבזק).

אבל יצחק מוכן היה לעמוד על דת חייו עליה חונך עד מסירת נפש, הוא קיבל חינך טהור שיודע להבחין בין עולם עובר ושקרי לעולם הנצח והאמת. הוא פנה אל השופטים וביקש שיחוונו את חייו, בלי שיוצרך להמיר חלילה וחס את דתו.

"אנא מכם שופטים נכבדים מאד, הרי רבי חסד ומלאי טוב הנכם, אין לי כל ספק כי בטובתי אתם חפצים, בקשה אחת בפי, אנא העניקו לי את חיי במתנה, כפי שביקשתי מכם, בלי לקחת עבורה את אמונותי, אל תמעיטו בערך מתנתכם על ידי מעשה החלפה, כי זה פוגם את כל ערך המעשה הנעלה והמרומם, הלא ישרי לב אתם ואף אתם מבינים כי היה כאן משפט מעוות ומעוקל, על כן החלטתם להמיר את משפטי ממות לחיים, אם כן הנכם ישרי דרך ובעלי מידות תרומיות, הלך עליכם להסכים עם טענתי שהמרת דת תמורת חופן ממתקים אפילו אם מדובר בהצלת חיים, אינה ראויה כל עיקר. איזה ערך יש לדת אם אתם כופים אותה על אדם שאינו בא אליה מתוך הכרה פנימית.

האם דת היא "בגד" שניתן להחליפו גם בלי להסכים לטיב הבגד? האם ניתן לנתק אדם שמרותק בחבלי אהבה לדת עליה חונך מיום היוולדו, מי שגדל על עבר עשיר ביותר והכיר בערך הנעלה של עמו וגאה בדתו ולא מנסה לשנותה בעד כל הון דעלמא אינו קל דעת. לא תוכלו לכבות את אש האהבה שיוקדת בי לדתי אליה קשור אני בכל נימי לבי, רק בגלל שמנסים אתם להפחידני!

שאלו נא שופטים יקרים את עצמכם, האם תוכלו להשליך מאחרי גוכם במחי יד את אמונתכם עליה חונכתם מיום הגיעכם אל הדעת? אפילו אם יהיה זה בשל פחד עמוק מ"צל הגרדום" שחופף עליכם? עוד שואל אני אתכם: איזה כבוד יהיה לכניסה הקתולית שפורשת את כנפי חסותה על מאות מיליוני מאמינים בכל ד' קצוות תבל, כאשר מלכים רחנים דוכסים נסיכים ושועי ארץ משתייכים אליה, מה ייתן ומה יוסיף לה איש נקלה ונבזה שבעיניכם אין לו זכות חיים בשל החשד הכבד למעשים קרימינאליים חמורים שביצע כנגד בנו של שר צבא המלך? מה תועלת תהיה לכניסה שלכם אם אדם כזה יצטרף אליה ושלא מרצונו הטוב?! חושבני שרק בושה תאחז בכם לצרפני כחלק מהמאמינים שלכם בפרט כשהדבר הזה נעשה כנגד רצוני החופשי?!"

יצחק חש שדבריו מפיחים בו עצמו חזקה ואומץ, לראשונה חש עד כמה גאה הוא ביהדותו, לא נתקררה דעתו עד שפנה אל הכומר המטביל ואמר: "היה נא כומר נכבד מליץ יושר למעני, הכרת פניך מעידה בך כי לב חומל ובעל מזג טוב אתה, אנא השתדל אתה למעני".

נראה שדברי יצחק סאלאן נפלו לאוזניים קשובות, נראה היה כי אכן רוצה הוא בחיי יצחק שיודע כל קטן טוב להמליץ טוב בעד עצמו, שנים לא מועטות עמד בכאלו מעמדים וראה אך היו הנידונים למות מאבדים כל "צלם אנוש" הם לא היו מדברים כלל רק צורחים בקולי קולות או מטיחים את ראשם בקיר מרוב צער ופחד המוות המתקרב. לעומתם יצחק עומד מול המוות כאדם אצילי גאה, הוא אינו מאבד את תבונתו, הוא גם יודע לטעון ולבקש על נפשו בצורה מכובדת.

תובנה זו הביאה אותו לחשוך בו כ"נוצר" חדש, הוא ראה כבוד גדול לעצמו "לגאול" נשמה אומללה זו ולהכניסה תחת כנפי "השכינה" הוא ניגש אל יצחק האמור מעתה "לחסות תחת כנפי השכינה" כאיגנטיוש מאתיוס, הוא ניסה לתאר בפניו את חשיבות האמונה הקתולית שמעניקה "אושר מדומה" לכל מאמיניה, הוא תיאר בפניו את ה"גן עדן" אשר מוענק חנים לכל מי שרק מאמין בערך העליון של הדת, בלי להתאמץ ולעשות אפילו מעשה כל דהו עבורה, לעומת הדת היהודית התובענית, המקסימום שניתן להגיע דרכה הוא ל"גיהנום" גם אם יעמול בתורה ובמצוות כל חייו, הוא חידד את הפלוס לעומת המינוס, במילים אלו סבר שיטשטש את דעתו של מאמין שחי כל חייו מתוך אמונה בערך האמיתי של היהדות.

יצחק לא הבה להקשיב אל מילות הארס המחופות בדבש עסיסי, הוא הביע התנגדות נחרצת לכל דבריו, כשראה הכומר כי דבריו נופלות על אוזניים ערלות לחלוטין, ניגש אל ראש השופטים ולחש לו בלטינית כדי שיצחק לא יבין את שפתו, ברם יצחק למרות שלא הבין את תוכן הדברים קלט כי הכומר מנסה לשדל את השופטים הכועסים כי לא ימהרו לבצע את משפט המוות אלא ינסו לתת לו את היכולת להכריע לטובת הדת שלהם רח"ל.

יצחק שגה חמורות כשהפנה עיניים צופיות מלאות בתחוננים אל השופטים, כשלבו מפרפר בקרבו מרוב פחד. בקך הסגיר כי חפץ הוא חיים מאד, הוא אינו בנוי מהחומרים המיוחדים מהם קורצו אותם קדושי עליון שחרפו נפשם למות בלי כל שיקולים. השופטים קלטו היטב את הדברים ויצאו כנגדו במלחמת ערמה.

הם נעמדו בעגולה והסתודדו ביניהם בדברים לטינית כדי שיצחק לא יבין את דבריהם, ארשת פניהם הייתה סתומה, אי אפשר היה לעמוד על כוונתם אם לטובה היא או לרעה. לאחר רגעים שדמו בעיני יצחק לנצח, נעמד שוב ראש השופטים הפעם לא קרא מתוך הכרת, נראה שלמד לאלתר דברים (גם זה קורה לפעמים).

"יצחק סאלאן ישמע בפעם האחרונה: אם חושב אתה שתוכל לתעתע ולהרוויח זמן טועה אתה חמורות. כפי שכבר אמרנו, היו כמה עדים מהימנים שמכחישים את כל טענותיך, הם ראו אותך עוטרף את הילד מתחת כנפי כסותך, אם כך הינך "חוטף ילדים" והמטרה ברורה לחלוטין, להעבירו על הדת. ומה שאתה טוען להגנתך שלא היית חמוש אינו נוגע אלינו, כי אף אם

היית חמוש גם אז היית מטורף לחלוטין להילחם עם כמה שומרים שכל אחד עולה בכוחו עליך, הלך אין זה מוסיף לציחק דברך, אנו מאמינים שליהודים יש מטרה עליונה להמיר דתם של ילדים רכים שאינם יכולים להתגונן, גם במחיר התאבדות, זוהי משימתכם בעולם ועל כן מוכנים אתם למסור נפשכם למיתה על כך. על כן אין עוד לדברך, גם לשבועתך אין תוקף, כי שבועת ניידון למוות מטרתה להינצל ממות ואין היא אמת, אי לזאת דיך נחרץ למוות.

אך עם זאת אנו מקבלים את דברי הכומר המטביל הנרי אליאש שמכיר בנשמתך שיש לה עדיין שורש שיכול לבוא לידי תיקון בצל דתנו. ועל כן אנו שוקלים לתת לנו את ההזדמנות האחרונה, לבחור בין חיים למוות, אם תמיר את דתך בדת הקתולית תישאר בחיים ותזכה לאושר וכבוד, על כן אנו נותנים לך עוד חמש דקות נוספות להחליט, זו היא ההזדמנות האחרונה שלך, אחרי כן איש לא יחון אותך אף אם תרצה, אנו מציעים לך כאנשי חסד שופעי אהבה לכל אשר חפץ ללך בדרך החיים, שמע את דברינו ואל תעשה את שטות חייך".

יצחק חש כי כוחות גופו אוזלים, עם זאת השתדל להחזיק את עצמו איתן ולא לבגוד חלילה וחס בדת אבותיו. בשארית כוחותיו זעק: "הנני בוחר למוות".

ברגע שאמר את דברו ניגש אליו התליין "טוב הלב" בחיך רחב מלא שמחה שהיה מרוח על פניו שהיו אכזריות במיוחד, ניכר היה שמאד מאד שמח בתשובתו, עתה תהיה לו הזדמנות להוציא לאור את כישוריו המיוחדים כ"עורך ראשים" מחזה מרנין לדעתו, הוא תפס את יצחק בשתי ידיים חסונות כשאליו מצטרפים שני עוזריו, הם כופפו את ראשו על בול העץ והסירו את המטפחת שעטפה את צווארו. האיש האכזר אחז בקרדומו המלוטש כתער והרימו אל על, בעוד שניה תורד על צווארו של יצחק ותכרות את ראשו באבחה חדה אחת, זה מוות שמגיע תוך שניות בודדות, ספק אם יחוש את המכה החזקה, כי המוות הוא מהיר כברך.

באותה שניה אחרונה של החיים חש יצחק איך כל אבריו משותקים לחלוטין ולבו פוקע בקרבו מרוב פחד, נראה שמותו יגיע עוד קודם מכת החרב, באותה שניה התנוצץ בקרבו זיכרון בית אביו, כל מסכת חייו חלפה במהירות האור על פניו, באותן שברירי שניה היה הרבה מקום כי אין מגבלה לנצח, צפה ועלתה בצורה בהירה מאד דמותה של ריזי טויבי אשתו האומללה, כשהיא אוחזת בידיה את שימעלה בכורו המתוק, נדמה לו שהם בוכים ומבקשים על חייו שלא יגמרו ברגע אכזרי אחד. לפתע גבר בו רצון החיים מאד ונפשו התבלבלה בין הרגשות הסוחפים בצורה מאד מבלבלת, מחד שואף הוא מאד לחיי עולם הבא להיות בין אותם קדושי עליון שמסרו את נפשם לה' כעולות תמימות על מזבח האמונה, בלי להרהר רגע קט על החיים הרגועים שאוזלים, אך מאידך פרפר בו יצר החיים של בחורון צעיר שאינו רוצה למוות, הוא רוצה לחיות למען הוריו ואשתו ובנו אהובו.

מוחו הסתחרר לפתע מאד וגופו שח ארצה, הוא שמע בצורה מעורפלת את ראש השופטים בעל קול השפיפון שמנסה לפתות את קורבנו לפני שמכישו [לטובת העניין] להיכנס לקרבו בלי שייצטוך לעמול לבלעו.

"אני מבין שאתה מאד מהסס, כלומר בעצם אתה מבין שהצענו לך הצעה מאד תועלתית, על כן מתוך התעלות ורוממות מידותינו, ניתן לך עוד רגע נוסף של חיים כדי שתוכל לשקוט את מעשיך בתבונה ועל כן לא נלחיץך.

אתה יכול שוב לשקול את מעשיך בתבונה, אבל דע לך... זוהי הפעם האחרונה בו אנו מוכנים לחון אותך ולהעניק לך את חייך במתנת חיים, תדע לך כי מעולם לא עשינו צעד כזה, לאחר שכבר הכרזנו בפניו את הפסק הסופי, אך אנו רואים את המאבק הקשה בו אתה ניצב, ואנו רוצים לתת צ'אנס אחרון להציל את חייך".

ברגע זה התעלף יצחק, ערפל שחור כיסה אותו, הוא מרגיש כביכול כי מישוהו חזק אוחז בו, הוא חש כי ראשו מתחיל להיערף, כנראה שהוא מת לחלוטין, אך משום מה הוא חש שידע עדיין מה נעשה איתו, הוא לא מבין היכן הוא נמצא, האם כך חש מי שנהרג... האם נורמלי שמת יש לו אילו שהן תחושות, הרי הוא מת לחלוטין!?

גופו שוכב על הרצפה חסר אונים, כך הוא מצבו של מת, אבל משום מה, נדמה לו שאנשים אוחזים בגופתו ומטלטלים אותה, לאן? האם הולכים כעת לקבור את גופתו באיזה בור אשפה? מי יודע??

מה באמת קורה עם יצחק שלנו, באיזה עולם הוא נמצא? על זה נצטוך להמתין לפרק הבא בו יתבאר העניינים.

~~~~~